

12. Тойнби А. Постижение истории / А. Тойнби. — М. : Айрис-Пресс, 2008. — 640 с. — Режим доступу до книги: <http://orel.rsl.ru/nettext/foreign/toinby/Toynbee000.html>

13. Bell D. The coming of post-industrial society: a venture in social forecasting / D. Bell. — 3 ed. — N. Y. : Basic Books, 1976. — 507 p.

14. Toffler A., Toffler H. Creating a New Civilization. The Politics of the Third Wave/ A. Toffler, H. Toffler. — Atlanta : Turner Publishing, Inc., 1995. — 112 p.

15. Huntington Samuel P. The Clash of Civilizations? / Samuel P. Huntington // Foreign Affairs. — 1993 — Summer. — Режим доступу до журн.: <http://history.club.fatih.edu.tr/103%20Huntington%20Clash%20of%20Civilizations%20full%20text.htm>

16. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и её геостратегические императивы / З. Бжезинский. — М. : Междунар. отношения, 1999. — 325 с.

17. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма [пер. с англ]. — М. : АСТ ; Ермак, 2004. — 588 с.

18. Благодетелева-Вовк С. Л. Управлінська технологія забезпечення вектору цивілізаційних змін «підприємство» — «мікроцивілізація» — «культурний лідер» // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс]. — № 8. — 2010. — Режим доступу: <http://dy.pauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=192>

19. Класифікатор професій —2007 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.jobs.ua/classifier/>

Стаття надійшла до редакції 3.10.2010.

УДК 556.46

Н.П.Гончарова,

д-р екон. наук, проф. кафедри економіки підприємства, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ІННОВАЦІЙНІ ПІДПРИЄМСТВА: ВИДИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Анотация. У статті розглядаються теоретико-методичні засади формування інноваційних підприємств, їх види та поле діяльності.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретико-методические основы формирования инновационных предприятий, их виды и поле деятельности.

Summary. The article discusses theoretical and methodological foundations of innovative enterprises, their types and field activities.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інновація, розвиток, самоорганізація, «спіраль прогресу», адаптація, систематизація, концентрація, реструктуризація, НДДКР, маневрування.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инновация, развитие, самоорганизация, «спираль прогресса», адаптация, систематизация, концентрация, реструктуризация, НИОКР, маневрирование.

KEY WORDS: innovation, development, self, «a spiral of progress», adaptation, classification, concentration, restructuring, research and development maneuvering.

Актуальність проблематики, що розглядається. Визначення сутності інноваційних підприємств ми розглядаємо в контексті сучасного розуміння більш широкого поняття — «інтелектуальне підприємство». На нашу думку, такий підхід дозволить найбільш ґрунтовно з'ясувати цю досить складну, багатоваріантну структуру.

Як відомо, інформаційне суспільство відчуває постійний дефіцит життєво необхідної інформації для прийняття рішень. Усі, хто приймають рішення, мають потребу в більше повній інформації. У цих умовах перевагу одержують ті, хто опанував теорією й практикою управління соціально-економічною еволюцією, заснованою на самоорганізації, навчанні й адаптації. Темпи змін у постіндустріальну епоху вимагають розробки спеціальних механізмів управління еволюцією підприємства.

Викладення матеріалу. Ми виходимо з концептуальних положень такого змісту, що найефективніше опановує капіталом підприємство, яке забезпечує самоорганізацію, навчання й адаптацію його працівників в умовах швидких змін. У рамках даних концептуальних положень підприємство розглядається як система, що постійно розвивається. Найбільш доказово це поняття обґрунтовано авторами [2—4]. Будь-яке підприємство функціонує на основі самоорганізації. Тому в першу чергу підприємству властива самоорганізація. Для того щоб вижити й розвиватися в умовах швидких змін, підприємство повинне використати навчання й адаптацію. Інтелект дозволяє здійснювати навчання й адаптацію. Підсумовуючи обидва виділені судження, приходимо до наступного визначення: «Інтелектуальне підприємство — це самоорганізація, навчання й адаптація» [4]. Це визначення має на увазі, що здатність до самоорганізації органічно властива підприємству, а здатність до навчання й адаптації — інтелекту.

Інтелектуальне підприємство реалізує процеси навчання й адаптації за допомогою «спіралей прогресу», які являють собою висхідні послідовності циклів «виробництва». Кожен цикл під-

вищує ефективність і якість продукції, яку випускає підприємство. Мова йде про науково-технічні й технологічні новинки, тобто про інноваційні продукти або технології. Цикл «дослідження—виробництво» реалізується науково-технічним комплексом — об'єднанням підприємств й організацій, які функціонують на основі прогресивних ділових механізмів. Найефективнішим результатом «спіралей прогресу» є метатехнології. Важливим критерієм інтелектуальності підприємства служить кількість контрольованих ним «спіралей прогресу», за допомогою яких систематично вирішуються завдання оволодіння капіталом в умовах, що змінюються. Для реалізації циклів «дослідження—виробництво» його структура може включати науково-дослідний підрозділ, спеціальне конструкторське бюро та завод. Вона дозволяє ефективно взаємодіяти з усіма ланками циклу «дослідження—виробництво». Виживання та розвиток підприємства в умовах швидких змін забезпечується самоорганізацією, навчанням й адаптацією в наступних сферах: нові технології, ділові механізми, логістика, управління якістю, залучення інвестицій і корпоративне управління.

У кожному циклі «дослідження—виробництво» здійснюється послідовність інновацій, що зачіпають всі його елементи. Відповідно цього підприємству потрібні інноваційні методи управління та маркетингу. Розвиток відповідних форм підприємницької діяльності неможливий без ефективного стимулювання інноваційних процесів шляхом створення й постійної підтримки на підприємстві й у циклі «дослідження—виробництво» інноваційної системи. Це означає, що підприємство повинне не тільки ефективно створювати нові продукти й технології, але й ефективно освоювати їх у виробництві, а також просувати їх на внутрішній і світовий ринки. Для цього підприємству слід володіти досить потужним і гнучким фінансовим механізмом, що забезпечує впровадження науково-технічних новинок у реальний сектор економіки.

Існування та розвиток циклу «дослідження—виробництво» засновано на кооперації й інтеграції різних учасників сфери НДДКР: підприємств, дослідницьких й інших інститутів наукового співтовариства, установ системи вищої освіти. Вся ця складна система кооперації й інтеграції повинна бути доповнена координацією у сфері науки, що теж переростає в систему тісної наукової й науково-виробничої кооперації, сполучення науки й виробництва шляхом розвитку венчурних форм підприємництва. Інноваційний розвиток по «спіралі прогресу» сприяє підтримці економічного росту, підвищенню конкурентоздатності на світових ринках. Стабільний

інноваційний розвиток може відбутися тільки в результаті цілеспрямованих заходів, прийнятих підприємством у співробітництві з партнерами та науковим співтовариством:

Створення інноваційних, послуг і технологій, а також комерціалізація результатів цього процесу з розширенням масштабів збуту інноваційного продукту, технології або послуг включає:

- введення нових технологій виробництва на ринок;
- контроль якості продукції, впровадження нових методів організації безпеки праці;
- підвищення якості життя, поліпшення навколишнього середовища;
- посилення інформаційності суспільства та розвиток людського потенціалу.

Отже ми коротко звернули увагу на проблеми еволюції інноваційного менеджменту на підприємстві. Серед можливих форм розвитку нашу увагу привернула наступна: «Навчитися, пристосуватися, винайти й перетворити». Для її реалізації необхідно створити відповідний інноваційний клімат на підприємстві й у циклі «дослідження—виробництво». Нагородою у випадку успіху будуть високі технології, які дають неоціненні переваги в конкурентній боротьбі, дозволяють активно управляти еволюцією на основі зміни навколишнього середовища.

Самоорганізація підприємств приводить до формування ділових ланцюжків. Централізоване фінансування НДДКР потрібно для того, щоб полегшити створення із цих ланцюжків циклу «дослідження—виробництво». Висхідна «спіраль прогресу» утвориться послідовністю циклів «дослідження—виробництво», кожний з яких збільшує ефективність виробництва і якості продукції. «Спіраль прогресу» заснована на самоорганізації, навчанні й адаптації. Для відтворення вітчизняних «спіралей прогресу» необхідна національна інноваційна система, що включає розвиваючий клімат і середовище. Особливістю українських корпоративних відносин є бартер капіталів різного виду. Бартер у наукових центрах створює передумови для вирощування української «спіралей прогресу» і ТНК. Завдання оволодіння капіталом вирішується шляхом використання підприємством процесів міграції капіталу. Інвестиційно привабливі розробки притягують мігруючий капітал на підприємство, яке стає центром капіталу. Для оволодіння капіталом необхідні навчання й адаптація споживачів. Система раннього попередження міграції капіталу заснована на спостереженні за найважливішими пріоритетами споживачів і конкурентами.

Прогресивні механізми функціонування підприємства забезпечують стратегічне планування й адаптацію підприємства на ринку. Рішення «вічної суперечки» між працею й капіталом засновано на забороні хроматистики й принципі прогресивності — доходи працівників підприємства повинні рости разом з доходами його власників.

Найефективніше опановує капіталом інтелектуальне підприємство, яке забезпечує самоорганізацію, навчання й адаптацію в умовах швидких змін. Формула інтелектуального підприємства (ІП) має вигляд: «ІП = далекоглядність + самоорганізація + адаптація». Це визначення відображає властивому підприємству здатність до самоорганізації й органічно властиву інтелекту далекоглядність й адаптивність. Важливим критерієм інтелектуальності підприємства є кількість контрольованих ним «спіралей прогресу», за допомогою яких вирішуються завдання оволодіння капіталом в умовах змін.

Отже, як бачимо, створення і поширення інновацій є складний і досить ризиковий процес. Складність його полягає в тому, що необхідно створювати такі засоби виробництва і праці, яких ще не існує або модернізувати діючі, які повинні якісно перевершити відомі аналоги. Крім того, існує певний ризик, оскільки невідомо, як сприйматиме споживач новий продукт, а якщо новий продукт буде впроваджено у виробництво, то невідома його адаптація та економічна ефективність і стає очевидним, що інноваційний процес повинен бути продуманий від інноваційних ідей і створення відповідних підприємств та організацій до формування інноваційної політики підприємств та впровадження інноваційних проектів. Інноваційні ідеї стають основою формування відповідних організацій, які повинні вирішувати окремі проблеми у загальному ланцюгу проблем інноваційного процесу. Кількість і структура інноваційних організацій залежить від структури інноваційних проблем у загальному інноваційному процесі. Здебільшого інноваційні організації повинні вирішувати завершений цикл окремих завдань і передавати їх для вирішення наступних завдань іншим інноваційним організаціям.

Виходчи з цього, кожне підприємство проводить таку інноваційну політику, яка відповідає його інноваційним завданням. Інноваційна політика тісно пов'язана з прогнозами розвитку інноваційного ринку, пошуком фінансових і матеріальних ресурсів для розробки інноваційних проектів, модернізації продукції, техніки і технологій, освоєння нових видів продукції і ринків. Усе це свідчить про те, що інноваційні підприємства повинні бути орієн-

товані на досягнення певної інноваційної мети і створювати передумови продуктивного і ефективного виробництва.

У процесі наших досліджень визначено сутність інноваційних підприємств та формування їх інноваційної політики. Одним з найважливіших завдань при створенні інноваційних підприємств є формування його організаційної структури, яка спроможна вирішити проблеми і досягти заданої мети. Організаційна структура підприємства має бути динамічною і змінювати свої параметри до виконання тих завдань, які виникають у процесі створення інновацій. Організаційні структури створюються для досягання певних цілей. У свою чергу, цілі формуються шляхом аналізу думок і припущень, форм і методів їх досягнення силами творчого колективу. При цьому враховується вплив внутрішніх і зовнішніх чинників. Продуманий підхід до структури організації і її інноваційної діяльності дозволяє правильно підбирати творчі колективи, створювати атмосферу інноваційного мислення, пошуку, взаємних консультацій, визначати чіткі цілі, забезпечувати їхнє ефективне і повне досягнення. Це дає можливість визначати контури інноваційної стратегії, формувати засади інноваційної політики підприємств.

Інноваційні підприємства формуються на основі змісту і структури самого інноваційного процесу, зокрема фундаментальних досліджень, прикладних досліджень та інноваційних розробок, використанні їх у виробництві, випуску нових видів продукції і її реалізації. Цей процес складається з окремих видів діяльності, які стають основою створення окремого інноваційного підприємства. Кожне з інноваційних підприємств складає певну ланку загального інноваційного процесу. Усі підприємства взаємодіють між собою, оскільки діяльність наступної ланки залежить від діяльності попередньої. Усі інноваційні підприємства не є простою сумою підприємств, а логічно взаємозв'язаних ланок єдиного інноваційного процесу. Система таких підприємств має єдину мету — розробити і впровадити нову технологію виробництва нового продукту, які можуть мати попит на ринку. Таким чином, формування і функціонування інноваційних підприємств підпорядковане логіці інноваційного процесу, зокрема поділу праці, який він викликає. Найзагальніші рівні поділу праці в інноваційному процесі характеризують такі сфери діяльності: по-перше, це сфера творення, тобто науково-дослідні установи, які проводять фундаментальні дослідження, науково-дослідні роботи, конструкторські розробки і створюють нові технічні засоби, технології, види продукції; по-друге, це сфера реалізації, тобто безпосередні виробники товарів

і послуг, а також підприємства, що обслуговують виробництво, які використовують нові технічні засоби, технології, види продукції з метою виробництва високоякісної і конкурентоспроможної продукції. У свою чергу кожна сфера інноваційної діяльності має свій внутрішній поділ праці. Наприклад, сфера створення охоплює фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, дослідно-конструкторські роботи, випробувальні роботи. Сфера реалізації охоплює підприємства, які здійснюють технологічну підготовку виробництва, освоєння виробництва, сервісну організацію, тактичний маркетинг, стратегічний менеджмент. Інноваційному процесу, як і виробничому загалом, властиві такі рівні поділу праці: загальний, частковий, одиничний і територіальний. Усі рівні поділу праці в сферах інновацій зумовлені прагненням глибокого пізнання законів і закономірностей організації суспільства і його економічної системи та створення відповідних передумов стабільного розвитку націй і добробуту людей. Відзначимо деякі рівні поділу праці у сфері створення інновацій. Це, перш за все, загальний поділ праці, який охоплює підприємства за галузями знань, які вони досліджують і узагальнюють:

- знання суспільних наук;
- знання гуманітарних наук;
- знання природничих наук;
- знання технічних наук.

Організації загальних галузевих наук здебільшого здійснюють фундаментальні (теоретичні) розробки, які стають основою для розробки відповідних прикладних рішень. Здебільшого до них відносяться в Україні науково-дослідні установи НАН України, університети Міністерства освіти і науки України; частковий поділ праці, охоплює поділ організацій, які досліджують наукові проблеми конкретних галузей національної економіки: знання демократії, національної і міжнаціональної політики, права та державного будівництва; знання національних і міжнаціональних відносин; знання соціального розвитку людини і соціальної інфраструктури; знання інформатики і глобалізації; знання ринкової економіки і пріоритетів перехідної економіки; знання промислового виробництва і його окремих галузей; знання сільськогосподарського виробництва; знання основ капіталовкладень і будівництва загалом; знання розвитку транспорту і виробничої інфраструктури. Організації конкретних галузевих наук здебільшого здійснюють прикладні розробки і проводять підготовку створених новачій до їх впровадження, можуть брати участь у практичній реалізації новачій. До них відносяться галузеві науково-

дослідні інститути, лабораторії, експериментальні заводи, цехи тощо; одиничний поділ праці характеризує поділ праці за професійною ознакою зайнятих в інноваційній організації і видом новації, над яким працює дослідник; тут проводяться дослідження і формуються знання про конкретні новації; знання наукових основ організації праці і виробництва; знання нових технічних засобів виробництва для різних галузей і виробництв; знання нових технологій виробництва, переробки сировинних і напівфабрикатних ресурсів; знання нових матеріалів, сировини, палива; знання нових видів товарів, послуг; знання нових документів організації статистики, обліку, фінансів, кредитування, капіталовкладень.

На рівні одиничного поділу праці формуються кінцеві знання про конкретну інновацію і способи її реалізації. Одиничний поділ праці властивий інноваційним організаціям як фундаментальних, так і прикладних досліджень.

Територіальний поділ праці: характеризує поділ праці за просторовою ознакою, рівнем концентрації і спеціалізації науково-технічного потенціалу окремих регіонів і населених пунктів; в окремих регіонах і населених пунктах здебільшого зосереджені науково-дослідні установи, які здійснюють: фундаментальні дослідження суспільних і природничих наук; прикладні дослідження для окремих галузей сфери виробництва сфери послуг; дослідно-конструкторські роботи, випробувальні роботи для різних галузей національної економіки; технологічну підготовку виробництва за різними напрямками; освоєння виробництва, маркетингові розробки тощо. Поєднання наукового і виробничого сектора в окремому регіоні, формування між ними економічного механізму, який забезпечує безперервність інноваційного процесу в регіоні можна вважати великим досягненням національної і регіональної політики загалом.

Систематизація інноваційних організацій за рівнем поділу праці і їх просторовим розміщенням має важливе значення для сегментації інноваційного ринку, збору, концентрації і розповсюдження інноваційної інформації. Така інформація дає можливість з'ясувати стан інноваційного розвитку в тій чи іншій галузі виробництва товарів і послуг, конкретному регіоні чи населеному пункті. Вона посилює конкуренцію як між фірмами-творцями новацій, так і фірмами-виробниками товарів на інноваційній основі. Підвищити свій коефіцієнт конкурентоспроможності намагаються фірми, регіони, країни. Підвищення рівня конкурентоспроможності досягається виключно розробкою і реалізацією но-

вих технологій. Сьогодні центрами новітніх технологій є США, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція. До них підносяться Італія, Голландія, Швеція, Канада. У цих країнах відбувається концентрація наукомістких виробництв, монополізація виробництва мікроелектронної і програмної продукції, які використовуються в технологіях різних сфер діяльності. Жодна з країн не шкодує затрат на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) — від 1 до 4 % ВВП. Провідні компанії цих країн на НДДКР витрачають від 2 до 7 % від загального обсягу продаж їх продукції. Причому затрати на НДДКР мають тенденцію до постійного зростання, що забезпечує передумови зростання не лише коефіцієнти їх конкурентоспроможності, але й добробуту націй загалом.

Наші дослідження показали, що визначення рівня розвитку підприємства, визначення його позиції на ринках, розрахунки його конкурентоспроможності знаходиться в основі вибору бажаної позиції на ринку — на інноваційному, товарному та інших ринках. Звичайно, що кожен виробник намагається досягти найвищого коефіцієнта конкурентоспроможності і найкращих позицій на тих ринках, які він освоїв і на тих, які буде освоювати. Відповідно до економічного стану підприємства формуються його стратегія. Теорія інноваційного менеджменту обґрунтовує кілька типів стратегій: масштабну, нішеву, місцеву, початкову.

Що стосується перспектив підприємств, то вони характерні для тих, що діють у сфері масштабного, стандартного виробництва. Ці підприємства здійснюють масове виробництво якісної продукції з відносно низькими цінами, що дає їм можливість підносити конкурентоспроможність протягом періоду стабільності цін. Вони мають можливості маневрувати показниками не лише ціни, але й якості продукції.

Окрему групу складають підприємства, які шукають і знаходять свою нішу на ринку інновацій і товарів. Здебільшого це підприємства з вузькою спеціалізацією, меншими обсягами виробництва і числом споживачів. Вони орієнтуються на споживачів, яких не задовольняють товари масового виробництва і готові купляти більш якісні, і навіть дорожчі їхні товари. Підприємства цієї групи намагаються обходити своїх конкурентів вишуканішими однорідними товарами. Хоч обсяг виробництва є менший, але вища ціна їх товарів певною мірою компенсує втрати прибутків, які отримують попередні фірми за рахунок ефекту від масштабу виробництва.

Підприємства, які не мають чітко визначеної спеціалізації і освоєних сегментів ринків, здебільшого орієнтуються на місцеву

стратегію. Така стратегія характерна для малих підприємств, які пристосовуються до невеликого, інколи і тимчасового, попиту. Неспеціалізовані малі підприємства перебувають в пошуку свого місця на ринку і в більшій мірі орієнтуються не на високу якість продукту, а на індивідуалізацію попиту, меншу ціну за товар, їхня виробнича ситуація не є стабільною, вони можуть часто переорієнтовуватися і за рахунок гнучкості, пошуку покупців їхнього товару утримуються на ринку.

Особливу стратегію проводять підприємства, які орієнтуються на нові товари, ринки тощо. Таку стратегію називають початковою, оскільки вони започатковують цілком новий товар і створюють йому місце на вже діючих ринках. Щось подібне появляється і в Україні. На початку 2004 р. молоді українські конструктори і програмісти створили власні моделі мобільного зв'язку: а) трубку мобільного телефону без дисплея з простими функціями і дешево (вартістю 100 грн); б) трубку мобільного зв'язку з дисплеєм і багатьма функціями, дорожчу від попередньої, але габаритнішу від зарубіжних аналогів. Є сподівання, що ці товари утвердяться на ринку не лише України, але й інших країн СНД, оскільки вони дешевші від зарубіжних аналогів і будуть доступні споживачам з невеликими доходами.

Розглянуті типи стратегій мають одну спільну орієнтацію: забезпечити відтворення виробничих і новачійних витрат та отримати прибуток. Цьому повинна сприяти ціна реалізації їхньої продукції ціна одиниці продукції; затрати оборотного капіталу в одиниці продукції; затрати праці в одиниці продукції; амортизаційні нарахування на основний капітал в одиниці продукції; чистий прибуток в одиниці продукції.

Що стосується українського ринку і українських споживачів, то головними критеріями їх платоспроможності є доступна ціна, тобто низька ціна на товари. У ринкових країнах головним чинником успіху фірм на ринках є підвищення якості товару, навіть за зростання ціни. В Україні такі тенденції появляються за умови, якщо буде планомірно здійснюватися реструктуризація галузей виробництва у бік соціальних виробництв, зростання доходів населення. Для цього потрібні великі капіталовкладення у соціальний комплекс української економіки. Україна володіє потужним науково-технічним потенціалом, потрібно лише створити економічно-фінансовий механізм стимулювання реструктуризації національної економіки на інноваційній основі: створити умови диверсифікації виробництва і товарів на основі поділу праці і звуження спеціалізації; збільшувати частку товарів, які створюю-

ються за рахунок впровадження різних видів інновацій; підвищувати якість товарів і ресурсів за рахунок поглиблення НДДКР і активізації інноваційної діяльності; застосування до різних товарів, залежно від їх конкурентоспроможності, відповідних стратегій; розширювати лібералізацію виробників, підтримку з боку держави, розвивати євроінтеграційні тенденції і кооперацію з підприємствами ринкових країн.

Висновки. Отже, викладене свідчить про те, що інноваційна діяльність мусить бути спрямована на випуск такого виду і якості товару, який матиме попит у будь-який час і на будь-якому ринку. При тому товар має бути конкурентоспроможним для виробника і доступним для покупця.

Крім того, слід мати на увазі, що комплексність і складність, тривалість і капіталомісткість інноваційного процесу вимагають відповідної організаційної системи реалізації інноваційної стратегії; сутність її зводиться до установалення певної ієрархічності управління науково-дослідними, дослідно-конструкторськими, випробувальними процесами, впровадження у виробництво нових, реалізації продукції. Не менш важливим елементом організації інноваційної стратегії є визначення стадій інноваційного процесу, динамічності його протікання, виділення складних ділянок і заходів забезпечення виконання робіт на цих ділянках, обґрунтування наукомісткості нововведень тощо. Слід зазначити, що організація проведення інноваційної стратегії є завершальним або результативним показником інноваційного мислення персоналу і його спроможності здійснити потрібні підприємству нововведення. Вона включає кілька важливих організаційних фаз:

по-перше, здійснення систематизації інноваційних ідей: сюди входять збір інформації про нові технології, види продукції, технічні засоби, організацію виробництва і праці, яка поступає з власних структурних підрозділів і інформаційних центрів; збір інформації про потенційні можливості підприємства щодо освоєння нововведень, обґрунтування ступеня ризику, перспектив ринку нової продукції;

по-друге, виявлення і добір сприйнятливих ідей для підприємства: сюди входять визначення можливостей і практичної реалізації нових, з'ясування ступеня технологічної спільності нових і старих виробів, відповідність інновації стратегії розвитку;

по-третє, обґрунтування економічної ефективності інновацій: сюди входять створення конкретного інноваційного проекту, визначення його основних техніко-економічних характеристик та параметрів якості, розрахунок реальних інноваційних капітало-

вкладень, мобілізація грошових, матеріальних ресурсів та праці, визначення термінів впровадження інновацій і розрахунок рентабельності (прибутковості) від впровадження нововведень;

по-четверте, створення інноваційної програми: сюди входять складання загальної для підприємства і конкретної для його структурних підрозділів програми інновацій з визначенням обов'язків і термінів виконання; заключним тут є розробка самої інновації і проведення необхідних тестів на її безпечність, екологічність тощо;

по-п'яте, прийняття рішення про інновації: сюди входять ряд питань, які відображають комерційне обґрунтування інновацій, прибутковість інновацій, рівень задоволення попиту і потреб в інноваціях, методи реалізації інновацій, виробничі можливості організації, потужностей, ресурсів, кадрів, фінансів, обсяг інноваційних капіталовкладень і джерела їх забезпечення, очікувана прибутковість (збитковість), відповідність державним нормам і стандартам, патентна захищеність інновацій.

Інноваційна стратегія нерозривна з реальною інноваційною практикою. Вона потребує створення необхідних і достатніх умов для раціональної організації управління інноваційним процесом на підприємстві. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції, яка випускатиметься на інноваційній основі, і зміцнить результативність діяльності підприємства.

Література

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004—2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геець та ін.; Нац. н-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 416 с.
2. *Шумпетер И.* Теория экономического развития. — М.: Прогресс, 1982.
3. *Бездудный Ф., Смирнова Г.* Сущность понятия инновации и его классификация // Инновации. — № 2—3. — 1998.
4. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика / Под ред. П.Н. Завлина, А.К. Казанцева. — М.: Экономика, 2000. — 475 с.
5. *Федорович В, Патрон К., Заварухин.* США: федеральная контрактная система и экономика. Механизм регулирования. — М.: Наука. 2002. — 926 с.
6. *Трифонов А.А.* Управление инновационным развитием предприятия. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 176 с.

7. Управление организацией / Под ред. А.Г. Поршнева, З.П. Саломатина: 2-е изд. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 669 с.

8. Twiss B. Managing Techological innovation. — Pitman Publishing. — Edition, 1992. — 308 h.

9 Fisher F. La formation des grandeurs economiques: desequilibre et instabilite// La formation des grandeurs economiques. J. Cartelier (ed.). Paris: Presses Univer-sitaires de France, 1991.

Стаття надійшла до редакції 22.09.2010.

УДК 658.15

Л.І.Долгова,

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотация. Розглянуто шляхи розвитку венчурного бізнесу з метою активізації інноваційного розвитку підприємств.

Аннотация. Рассмотрены пути развития венчурного бизнеса с целью активизации инновационного развития предприятий.

Summary. The article deals with problems of venchur buisnes.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: венчурний капітал, венчурний бізнес, інноваційний розвиток.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: венчурный капитал, венчурный бизнес, инновационное развитие.

KEYWORDS: venchur buisnes, venchur capital, innovation development.

Постановка проблеми. Найсуттєвішою ознакою сучасного етапу економічного розвитку є посилення ролі інноваційних технологій у бізнесі. Найбільш ефективно дані технології застосовуються в малому та середньому бізнесі, значна частка якого функціонує у формі венчурних компаній.

Використання венчурного (ризикового) бізнесу в малих підприємствах пояснюється тим, що вони є найактивнішими у новаторській сфері, про що свідчить така статистика: 95 % нововведень реалізуються в розвинутих економічних системах саме представниками малих підприємств.